
HEBBEN WIJ ALS OUDER IN DE ARMOEDE OOK EEN PLAATS OP SCHOOL?

datum: 2010

Verzameld door de Zuidpoort in het kader van het project onderwijs van de Gentse verenigingen waar armen het woord nemen.

Bedoeling : de thema's van de ouders op efficiënte wijze ter sprake brengen in het LOP, zowel wat het basisonderwijs, als wat het secundair onderwijs betreft.

---

01 INLEIDING

Op vraag van het LOP willen de Gentse verenigingen de 'Belgische kansarme ouders' stem geven in het LOP. Iedere vereniging werkt op eigen wijze aan het verzamelen van ervaringen bij de eigen achterban, ook aan het reflecteren met de ouders over hun verwachtingen en voorstellen wat het onderwijs van hun kinderen betreft.

De Zuidpoort zette hier een drietal mensen voor in: de begeleidster van de Zuidpoort, een ervaringsdeskundige van Kind en Gezin, die zich tijdelijk gedurende één dag in de week engageert voor het project, en een leerkracht die als vrijwilligster voor het project verbonden is aan de Zuidpoort.

De ervaringsdeskundige ging het gesprek aan met –tot nog toe- een zevental gezinnen. Daarnaast werd één bijeenkomst van een groep ouders die actueel of in het verleden ervaring hebben met plaatsing van hun kinderen, gewijd aan het thema onderwijs. Zowel de begeleidster (tevens begeleidster van de groep) als de ervaringsdeskundige waren aanwezig.

Dit leverde in het geheel een bundel getuigenissen van 15 blz. op. Wij (het voornoemde drietal) vonden hier zeer dankbaar materiaal, om tot (voorlopige) inzichten te komen over thema's die blijkbaar het meest prioritair naar voor komen in de beleving van ouders.

Enkele dingen springen alvast in het oog: ouders zijn wel degelijk geïnteresseerd in het onderwijs van hun kinderen. Die 15 blz. zijn eigenlijk één schreeuw om erkenning. Vooral in de situatie van ouders van geplaatste kinderen, krijgt die schreeuw een schrijnend aspect van uitsluiting. Maar anderzijds zijn er ook (terecht) kritische en opbouwende bedenkingen, en zelfs werkbare voorstellen.

Wat volgt is een poging om het geheel te ordenen, de ervaringen te kaderen, en toch in hun eigenheid recht te doen. Ouders willen hun eigen inbreng herkennen.

In een volgende fase brachten wij alle ouders die tot nog toe meewerkten enkele malen samen. Wij lazen samen deze bundel en werkten aan directere oplossingsvoorstellen.

---

02 COMMUNICATIE

DREMPELS

Een nieuwe, ongekende ruimte binnengaan vraagt van elke mens dat er een drempel overschreden wordt. **Een drempel overschrijden brengt bijna altijd een zekere spanning en angst mee.** Naarmate de gebouwen en de mensen die erin werken gezag en beslissingsmacht uitstralen, is deze drempel hoger. Dan zijn ook de angst en de weerstand groter. De school is voor de meeste ouders en kinderen dergelijke ruimte. Uit de getuigenissen blijkt dat voor arme ouders belangrijke factoren deze altijd bestaande drempel verhogen. Dat gebeurt wanneer de ouder **niet of te weinig betrokken werd bij de studie- of schoolkeuze.** Wanneer de **afstand** van huis naar school groot is. Heel wat arme ouders hebben schrik voor de gevolgen wanneer de school de **financiële moeilijkheden of opvoedingsproblemen** van de ouder(s) te zien krijgt. Ouders verwachten van de school duidelijk een inspanning om hen blijvend uit te nodigen naar oudercontacten, ook wanneer zij in het verleden daar niet op ingegaan zijn. Blijkbaar werkt een **volgehouden inspanning** om de ouder te informeren, drempelverlagend.

“Mijn dochter gaat nog niet zo lang naar school. Ikzelf was bang om haar naar school te doen.

Het was voor mij een stukje afstand doen van mijn kind.

Ik sta er al een paar jaar alleen voor. Mijn man zit in de gevangenis en kan daardoor zijn taak als papa niet goed vervullen. Ik heb het heel erg moeilijk bij de opvoeding van mijn twee kinderen.

Toen mijn dochter naar school beginnen gaan is, ging ze meer wel of niet.

De vrouw van kind en gezin vond dat mijn kind recht had op naar school gaan, ik was het volledig met haar eens maar had niet de moed om dit te doen. Ik heb dan uiteindelijk durven vertellen aan de vrouw van K&G wat het echte probleem was.

Ik kon mijn kind geen boterhammetjes meegeven naar school om dat ik in de financiële problemen zit.

En ik dacht als ze dit op school merken dat ze haar van mij zouden wegnemen.

Die vrouw van K&G had me gevraagd of ze eens met school over dit probleem mocht gaan praten. Heb daarin toegestemd.

Nu is het zo dat mijn dochter alle dagen naar school gaat en dat ik de betalingen aan sociaal tarief betaal. Dit is voor mij ideaal, zo heeft mijn kind de kans om naar school te gaan. Ze gaat heel erg graag naar school, ze is graag bij de andere kindjes. Ze is ook veel rustiger als ze thuiskomt. Dat maakt dat ik ook minder zenuwachtig ben. Ben blij met het begrip van de school.”

BELANG VAN HET EERSTE CONTACT

Het eerste contact met de school is in veel situaties het moment van de inschrijving. Rekening houdend met de hoge drempel naar de school, de angst voor het onbekende en het gewicht van een eigen ongelukkig schoolverleden, is **veiligheid scheppen** de belangrijkste opdracht in dit eerste contact. Hiervoor geldt een benadering die voor eenieder, ongeacht de leefsituatie, belangrijk is: interesse en respect voor ouder en kind, aandacht en luisterbereidheid. **Ervan uitgaan dat de ouder het beste wil voor zijn kind en de ouder benaderen als een evenwaardige en onmisbare partner in de opvoeding. Duidelijke afspraken** omtrent de schoolkosten en de mogelijke (sociale) regelingen in de school hieromtrent kunnen eveneens veel angst wegnemen. Ouders blijken bijzonder gevoelig te zijn voor de wijze waarop hun kind aangesproken wordt. Gewone hartelijkheid geeft hun het gevoel dat hun kind veilig is en met respect behandeld zal worden.

Het is belangrijk dat een school **aandacht heeft voor de niet-problematische contacten** met ouders. Het moment van de inschrijving, maar ook andere georganiseerde informele oudercontacten bij het begin van het schooljaar, kunnen een basis van vertrouwen leggen. Ook hiervan spreken vele getuigenissen. Wanneer er wederzijds vertrouwen opgebouwd kan worden spreken ouders hun diepe waardering voor de school en het personeel uit. Die basis van vertrouwen is onontbeerlijk wanneer zich opvoedingsproblemen voordoen.

“De samenwerking met de school is goed, als het eerste contact goed is. Zo was het bij de huidige school van mijn zoon: je voelde dat er direct contact gelegd werd met de jongere zelf. Als ze, als je samen gaat inschrijven of kennismaken, je kind zelf aanpreken, voelt ge u daar als ouder zelf ook goed bij.

Het is uw kind, ge wilt als ouder dat hij ernstig genomen wordt. Je bent er ook bij, en zo bouw je vertrouwen op met de school.”

DUIDELIJKHEID

Duidelijkheid is onmiskenbaar een belangrijk aspect van veiligheid. Op dit vlak zijn de getuigenissen schrijnend. De klachten over onverstaanbare informatie tot een volkomen **gebrek aan informatie** doorspekken de verhalen. Ouders waarvan de kinderen geplaagd zijn vormen hierin een extra kwetsbare groep (zie elders). Uit deze klachten spreekt een grote belangstelling en zorg van ouders voor wat er op de school gebeurt met hun kind. De verwachte duidelijkheid betreft dus niet enkel de schoolkosten maar ook de uitstappen, de prestaties van het kind, de wijze waarop deze geëvalueerd worden, de studieoriëntatie, de organisatie en timing van extrahulp, zoals logopedie of CLB.

Waar een school er in slaagt om ten aanzien van de ouders duidelijkheid te creëren omtrent de wederzijdse verwachtingen, mogelijkheden en beperkingen, tonen ouders een enthousiaste betrokkenheid.

Het zou reeds veel helpen moesten de schoolreglementen in begrijpelijke taal opgesteld worden. Op een vergadering van de Zuidpoort hoorde ik een vrouw vertellen dat er een extra blad aan toegevoegd werd, met het voornaamste dat je moet weten, en dit in verstaanbare taal.

- Voor de kinderen zelf
- Voor de ouders die het moeilijk hebben om die juridische taal te begrijpen.

We zouden liever hebben dat de school ons op de hoogte houdt over:

- Haar leerprestaties.
- Sfeer op school: wat gebeurt er daar?
- Gedrag van onze dochter.

We willen uitgenodigd worden voor:

- Oudercontacten
- Schoolfeesten”

HET EIGEN VERLEDEN

In het onderzoeksverslag: “Kansarmoede en opvoeding, wat de ouders erover denken” (Lieve Vanhee, Kim Laporte, Jozef Corveleyn; blz 187) halen we volgend besluit:

“We merken dat het belang van onderwijs vooral naar de achtergrond verdwijnt bij gezinnen die in de meest preciaire armoedesituaties leven. Al te vaak wordt dit geïnterpreteerd als een gebrek aan motivatie bij ouders, terwijl het vaak veeleer om een gebrek aan draagkracht en energie gaat. Toch zijn er ook verschillende ouders die zelfs bij andere zware problemen deze aandacht voor de school kunnen opbrengen.”

Wij hebben sterk de indruk dat de gezinnen die wij bevroegen bij laatstgenoemde ouders behoren. Maar moesten wij het aan de leerkrachten of directies bij wie deze kinderen op school zijn, vragen, zou wellicht blijken dat zij de betrokkenheid van die ouders veel geringer inschatten.

Hoe komt het dat het belang dat deze ouders aan het onderwijs van hun kinderen hechten zich zo moeilijk vertaalt in een vruchtbare samenwerking met de school? Naast cultuurdrempels, kostendrempels en andere concrete hinderpalen zijn deze ouders vooral **getekend door eigen ervaringen** in het verleden. Velen van hen zijn niet thuis kunnen opgroeien, hebben armoede en uitsluiting beleefd. Hun eigen ervaringen met onderwijs in hun jeugd zijn bijzonder betekenisvol. Die spelen zeker door in hun verwachtingen tegenover de school van hun kinderen, ze kleuren de bril waardoor zij huidige ervaringen interpreteren.

Volgende getuigenissen spreken voor zichzelf:

*“Ikzelf heb thuis nooit gezien dat huiswerk maken moet.
Voor mij is het niet zo belangrijk, ik leef met hem mee: hij zit al zoveel uren op die school.”*

“Ik als kind voelde mij ook slecht op school; wegens de situatie thuis moest ik hard werken in’t huishouden, ik had nooit een boekentas. Ik moest straf schrijven, kon ze niet maken, waardoor het conflict met meesters en juffen steeds groter werd.

Ik moest naar de sociaal assistente van de school om eens te gaan praten. Die ging dan op haar beurt thuis met mijn moeder praten, resultaat ervan was dat ik bont en blauw geslagen werd. Daarom ging ik liever niet naar school. Ik ben nooit gepest door kinderen.

*’t Was meer het onbegrip van de meesters en juffen...
Ik geloof mijn kind, maar kan er ook inkomen dat het klopt wat de juf zegt: “hij pest ook”,
maar ik denk dat mijn zoon dat pestgedrag overneemt omdat hij zich niet kan weren.”*

*“Als ik in een instelling zat, was ik een goede leerling, ik ging dan zeer graag naar school.
Als ik weer thuis was, kon ik niet graag leren omdat ik zoveel taken had in het huishouden.
Ik ging naar school om kind te kunnen zijn, te spelen, zo zie ik mijn schoolperiode achteraf...
Nu nog is de school niet altijd een plaats waar kinderen graag kunnen zijn...”*

*“Ikzelf wou kok worden. Maar ik heb daar jammer genoeg nooit de kans voor gekregen.
Ze zeiden dat ik te dom was! Moest ik mogen herbeginnen ik zou zeker willen dat ze me de kans
en het vertrouwen gaven om te worden wie ik wou worden. Ik zou willen dat ze me de kans lieten
om te bewijzen dat ik wel het gewone beroeps aan kon.”*

*“Vroeger werd ik ook gepest en opzij gestompt, nog veel erger dan mijn kind!!
Nu ben ik losgekomen. Later wil ik mijn kind helpen om ook los te komen,
en in het sociaal leven zich wel solidair kan opstellen, maar toch boven mensen kan staan,
als het nodig is. Wij geven het voorbeeld:*

- wij weren ons ook tegenover het dagcentrum van onze jongste dochter.*
- We verdedigen ons gedacht over medicatie*
- Toch vinden we dat we de regels moeten respecteren.”*

ERKENNING ALS OUDER

Ouders die in een situatie van (kans)armoede moeten leven koesteren, vrijwel zonder uitzondering een grote droom: dat hun kinderen het beter zullen hebben dan zijzelf. Zich waarmaken als ouder is soms het enige positieve perspectief dat ze hebben. Vervulling in het domein van arbeid, vrije tijd, cultuur, vriendschappen, is voor hen vaak onbereikbaar. Vandaar dat ze - meer dan andere ouders - gevoelig aan zijn om erkend te worden in hun ouderrol. De school heeft bij uitstek een gunstige positie om deze **behoefte te beantwoorden**. De verwachtingen van ouders kunnen zelfs vrij hoog zijn, als ze niet al te diep ontmoedigd

zijn door vroegere ervaringen. De school kan voor hen een zeer reële **opvoedingspartner** zijn, die hen uit de ongelijkheid haalt door hen op bepaalde punten tegemoet te komen.

Eigenlijk drukt iedere getuigenis in zijn geheel die behoefte aan erkenning uit. In volgende fragmenten komt zij ook meer expliciet naar voor:

“Elke week de dinsdag moet ze een lange broek aandoen. Wij weten niet eens waarom, ze moet ook gewassen zijn. Daar krijgen wij speciaal een briefke voor. Dit is voor ons precies of we onze kinderen niet wassen.”

“Wat wij wel jammer vinden is dat onze zoon niet de kans gehad heeft om het te proberen in het gewone onderwijs. Iedereen hoopt voor zijn kind dat ze in het gewone onderwijs kunnen zitten. Maar bij ons zitten drie van onze kinderen in het BLO. Dat doet pijn als ouder.”

“Mijn jongste zoon krijgt steeds negatieve kritiek. De juf zegt “Uw zoon gaat nog slechter worden dan uw zoon van 6jaar” Ik ben met deze uitspraak naar de directeur gegaan. De directeur verdedigde de juf en heeft mij absoluut geen erkenning gegeven als mama. Hij zei wel dat IK dit probleem moest uitspreken met de juf.”

“Nu is het zo dat mijn dochter alle dagen naar school gaat en dat ik de betalingen aan sociaal tarief betaal. Dit is voor mij ideaal zo heeft mijn kind de kans om naar school te gaan. Ze gaat heel erg graag naar school, ze is graag bij de andere kindjes. Ze is ook vel rustiger als ze thuiskomt. Dat maakt dat ik ook minder zenuwachtig ben. Ben blij met het begrip van de school.”

“Ik hoop dat onze dochter toch eens naar de gewone school kan terugkeren. Ik hoop ook dat ze verder kan studeren. Dat is belangrijk voor haar toekomst! Ons kind is in een pleeggezin. Wij hopen allang dat ze kan terugkeren naar huis. Wij kunnen dat; je ziet hoe goed we voor haar kleine zusje zorgen! Het niet onze keuze. Ik wil de kans krijgen om onze dochter terug te krijgen en haar later te laten studeren. Ze moet het zelf willen.

Wij krijgen helemaal geen informatie van de school. Wij krijgen geen rapport. De pleegmoeder toont het rapport ook niet. We worden ook niet uitgenodigd naar een oudercontact of schoolfeest. We worden niet betrokken bij het schools gebeuren! Ze hebben ons wel van ter voor alles eens laten zien. We moeten het zelf aan de pleegmoeder vragen, dan krijgen we antwoord.”

Hieruit blijkt dat ouders signalen van erkenning, of het ontbreken ervan, lezen in alle aspecten van communicatie met de school, tot de stijl waarin briefjes en berichtjes in de schoolagenda opgesteld zijn toe...

EN... ALS JE KINDEREN GEPLAATST ZIJN?

De vraag om erkenning is zo mogelijk nog prangender bij ouders van wie de kinderen niet hoofdzakelijk thuis opgroeien. Het probleem is reeds gekend wat gescheiden ouders betreft: hoe gebeurt de communicatie met de ouder waar het kind niet opgroeit?

Graag willen we een pleidooi voeren om het **genuanceerd denken** hierover verder te zetten in de situaties van kinderen die door de bijzondere jeugdzorg geplaatst zijn. In het leven van deze gezinnen zijn diepe wonden geslagen. Weliswaar zou men een onderscheid kunnen maken tussen situaties van ‘gedwongen plaatsing’ (dus daar waar de plaatsing een ingreep van de jeugdrechter is) ‘vrijwillige plaatsing’, (waar het

Comité Bijzondere Jeugdzorg' tussenkwam en de ouders in principe akkoord gaan met de beslissing), en een 'private plaatsing' (waar een meer rechtstreeks contract bestaat tussen ouders en pleegouders). De situatie is ook anders naarmate een kind bij een familielid of kennis opgroeit, bij een pleeggezin dat hun vooraf vreemd was, of in een instelling of internaat terecht komt.

Wezenlijk zijn deze verschillen echter van minder belang, dan het gegeven dat ouders zich door omstandigheden in een andere rol gedwongen voelen, dan de vanzelfsprekende ouderfiguur die de centrale verantwoordelijkheid over de opvoeding draagt. Nochtans getuigen zij met kracht dat zij het vanzelfsprekend vinden dat **deze rol en verantwoordelijkheid bij hen blijven**. Dat zij ook zo willen aangesproken worden, bvb. door de school van dit kind.

Tegelijk voelen deze ouders zich soms op zo'n fundamentele manier **uitgesloten**, of zijn zij dermate door problemen overspoeld, dat schaamte en onwennigheid overheerst, en zij zich soms jaren schijnbaar als vader of moeder terugtrekken.

Aan wie komt het toe deze ouders in hun recht en waardigheid te herstellen? Moet de plaatsende instantie hier het initiatief nemen? Vaak zien wij dat ouders de uitgestoken hand direct van de school verwachten. Hier zou van bij de inschrijving in de school, of op het moment van de plaatsing klaarheid moeten in geschapen worden...

Wij zijn er ons, met de ouders, van bewust dat dit een delicate opgave is. Opvoeders, pleegouders, de andere ouder bij wie het kind al of niet méér aanwezig is, hebben ook het recht op gepaste wijze aangesproken te worden in hun rol als opvoeders. Meestal zijn zij degenen die zich met de dagelijkse opvolging van het schoollopen van de kinderen bezighouden. Natuurlijk krijgen zij rapporten, agenda's enz. Maar de ouders blijven een existentiële band behouden. Hun interesse komt meestal weer boven als de acute overlevingsstrijd wat geluwd is, maar hebben zij vaak reeds het gevoel er niet meer aan te pas te komen. Zij handelen vanuit dit besef.

Hierna volgen enkele fragmenten uit de getuigenissen van een tweetal gezinnen, en tenslotte uit het verslag van een groepsbijeenkomst van een vijftal andere ouders, die ervaring hebben met de bijzondere jeugdzorg (plaatsing actueel of vroeger):

"Mijn dochter was van de ene dag op de andere veranderd van school zonder dat ik daar iets van af wist. Vorig jaar had ik gevraagd naar een duplicaat van het rapport en de agenda, van wat ze doet op school, maar ik heb tot op heden nog niets ontvangen. Ik ben heel erg onwetend. Ik weet zelfs niet wanneer er vrije dagen zijn. Ik krijg geen vergoeding als mijn dochter bij mij komt, ik koop zelf kleding voor mijn dochter maar krijg die niet terug als ze te klein zijn.

Zou de school wel weten wie de ouders zijn? Diensten moeten de school verwittigen en zeggen wie de ouders zijn en moeten informatie krijgen over mijn kind. Ik ken mijn kinderen het best, kinderen kunnen overal anders gedrag hebben, er moet op school ook gepraat worden over gedrag bij de ouders thuis."

"Ik kan mijn kinderen niet volgen, soms krijg ik een beetje informatie via een opvoeder of als mijn kinderen op bezoek komen."

"Ik wil met de school praten over het gedrag van mijn kind. Je moet daarmee oppassen want ze zeggen gauw "Je kan er geen weg mee, Kom er maar gauw mee naar het internaat.""

"Ze wisten op school niet eens dat ik de mama was. Ik wist niet eens waar mijn kind naar school ging. Zelfs als de ouders geïnteresseerd zijn om te gaan naar een oudercontact worden we nog niet geïnformeerd!"

*“Ik werd uitgenodigd voor een oudercontact met de pleegouders samen.
De meester richtte zich steeds naar de pleegouders. Ik zat erbij als het 5de wiel aan de wagen.
De meester wist op voorhand dat ik erbij zou zijn, waarom kon hij zich daar dan niet op voor bereiden?
Nu krijg ik een dubbel van het rapport.*

*Als ze mij nog uitnodigen voor een oudercontact, bedank ik. Het is niet dat het mij niet interesseert.
Soms leg ik er mij niet bij neer, en vind het zeer erg.*

*Ik heb eens gebeld om een afspraak te maken met de directeur, en ik ben niet geweest, zonder
verwittigen. Ik kreeg weer dat nijpend gevoel: gaan ze me wel au sérieux nemen als zijn mama.
Hoe oordelen ze dan over u?”*

*“Ik weet dat het moet overkomen, dat ik niet geïnteresseerd ben, maar dat is echt niet zo.
Ik ben evenzeer in zijn school geïnteresseerd als in die van mijn zoon die thuis is.
Maar ik ben bang voor het gesprek: zullen ze me geen vragen stellen die ik niet kan
of wil beantwoorden (vb reden van plaatsing).*

*Als je kind in een pleeggezin is, heb je direct die stempel.
Als ervaringsdeskundige werd ik gewaar hoe erg gezinnen daar op bekeken worden.
In de school van mijn zoon die thuis is, weten ze niet dat hij een broer heeft.”*

*“Nooit meer zou ik de pleegouders erbij betrekken, als ik wil praten over de school. Voor de schoolkeuze
van mijn zoon. zou ik het liefst een afspraak maken met het CLB, zonder het pleeggezin.
Ik krijg ook het CLB verslag. Ik ben zeer tevreden over het CLB.”*

*“Voorstel: Dat iedere school in het begin van het jaar een papier zou invullen wie op welke manier
geïnformeerd wil worden.”*

In de geformuleerde besluiten van de groepsbijeenkomst schuilt een opdracht: uitwerken hoe het inschrijvingsmoment kan benut worden om de verwachtingen van ouders in een situatie van plaatsing een antwoord te geven. Ook een aantal hints om, eenmaal er communicatie met de school is, deze optimaal te laten verlopen.

CRISISSITUATIES - MOEILIJK GEDRAG - CONFLICTEN

Slecht presteren op school en problematisch gedrag wordt door heel veel ouders –ongeacht hun leefsituatie– ervaren als een persoonlijk mislukken of tekortschieten. Zij voelen zich ‘gebuisd’ in hun ouderschap. De confrontatie met de school wordt in dergelijke omstandigheden dan ook vaak ervaren als **vernederend**. De schuldgevoelens omtrent de moeilijkheden die hun kind veroorzaakt, worden in de school niet zelden bekrachtigd. **Toch vragen arme ouders uitdrukkelijk om bij de problemen betrokken te worden.** Ondanks de schrik voor mogelijke gevolgen. In dergelijke situaties contact opnemen met de school, vraagt van een arme ouder een flinke dosis weerbaarheid. Weerbaarheid die soms als agressie begrepen wordt.

Een goed gesprek zal in dergelijke situaties altijd moeilijk zijn, maar **voorafgaande positieve contacten** kunnen bijdragen om elkaar te vinden rond de zorg voor het kind. Merkwaardig in dit verband is de uitspraak van een ouder waarin hij veel begrip blijkt te tonen voor de onmacht van het onderwijzend personeel ten aanzien van het probleemgedrag van het kind. Openheid, ook als het pijn doet, wordt geapprecieerd mits er voorafgaandelijk erkenning gevoeld werd door de ouder.

Wanneer de school stappen onderneemt zonder de ouders te betrekken bij probleemsituaties is de boodschap zo mogelijk nog pijnlijker. Voor arme ouders betekent dit de zoveelste miskening van hun verantwoordelijkheid en zorg.

‘Schorsen’ als strafmiddel blijkt nog vaak voor te komen. De bedenkingen van de ouders hieromtrent zijn niet mis te verstaan en terecht.

“Altijd thuis blijven is ook niet goed, hij zou straf op school moeten krijgen. Ik ging niet naar school want ik voelde me machteloos en ze gingen me toch zeggen dat ik mijn zoon niet aankan. Maar ben dan toch naar school gegaan en ik merkte dat ze ook machteloos stonden. 1 opvoedster kreeg contact met mijn zoon. Het geeft mij een goed gevoel dat er ook op school iemand achter mij staat.”

“De school zou ook moeten ingrijpen als het kind thuis moeilijk is, ik ben bang om dit te zeggen. Ik ben bang dat de school verder stappen zou ondernemen en dan de reactie te krijgen van “de ouders kunnen het niet aan”.”

“Mijn zoon werd enkele dagen geschorst van de school om redenen van gedrag. Volgens mij zou dat eigenlijk niet mogen. Het reglement daarover zou moeten aangepast zijn voor iedereen, zodat geen willekeur nodig is. Want hoe weet de school dat de ouder op dat moment in de mogelijkheid is om dat goed op te vangen?”

“Wat als je werkend of alleenstaand bent? Wat als je als ouder op dat moment ergens naar een dienst moet om iets te regelen? Kinderen moeten soms gestraft worden, maar kan dat niet binnen de school opgelost worden?”

Als ouder krijg je soms de indruk dat je kind onrechtvaardig beschuldigd wordt, zich niet goed kan verdedigen. En dan lastig en onbeleefd wordt.

Kunnen we als ouder niet eerst eens gehoord worden, voordat er tot zo'n maatregel overgegaan wordt?? Als je een kind straft, mag het gezin niet mee gestraft worden.

Vraag niet van de vader of moeder dat ze thuis het kind straffen voor iets wat zich op school voorgedaan heeft. Zo zouden ouders van de periode van schorsing iets "onaangenaams" moeten maken voor de jongere, anders is het eerder een beloning dan een straf. Maar doe dat maar eens! Je kind wil er juist eens van profiteren niet naar school te moeten gaan!”

“Ze geven gelukkig al minder straf dan vroeger.”

“Het ergste is dat er geen samenwerking is tussen de partijen die ermee te maken hebben: de school, de ouders, de politie, het jeugdwerk...De politiediensten werken zelfs onderling niet goed samen. Zo ontglipt de probleemjongere voortdurend.

Het jeugdwerk is niet goed, als ze niet samenwerken met de ouders.

Tenminste als je niet de goeie (begeleider) treft. Ze spannen samen met de jongeren, en wantrouwen de ouders. Het is niet slecht dat ze er zijn, het is er beter dan op straat.

Maar als ze liegen tegen de ouders (“hij is er niet”, als hij er in feite wel is, tijdens de school uren zelfs), is het vertrouwen van de ouders weg, en dan bereik je niets. De bedoeling is goed (ze willen onze kinderen opvangen), maar het effect is niet goed. Er zou een driehoek moeten zijn tussen probleemjongere, ouder en jeugdwerk. Zoals dat ook moet met ouder, jongere, school.

Ze mogen er zogezegd niet komen (in het jeugdhuis) als 't school is, maar ze zijn er toch. Zo voelt de jongere zich sterk, en kan de school ook niet veel meer doen. Ik vind dat dit voor alle ouders en jongeren geldt. (niet alleen voor kinderen met bijzondere problemen).”

“Na korte tijd op de nieuwe school, was het wederzijds vertrouwen een tijdje heel moeilijk. De directrice bleek zich vragen te stellen over mij als moeder: of ik hem niet teveel de hand boven het hoofd hield, of hij thuis wel alles had wat hij nodig had en zo. Mijn zoon, fantaseerde ook van alles! Ze kwam met twijfels niet eerst bij mij, maar bij anderen. Als ik dat gewaar werd, werd ik zeer kwaad. Ik

vond dat ze met onze privé geen zaken had! Door er dan toch met elkaar over te praten, leerde ik begrijpen, dat de school over sommige kinderen bezorgd moet zijn. Maar ik vind dat ze aan mijn zoon had kunnen zien hoe het zat: dat hij het goed heeft thuis.”

“Als het klikt moet je niet alles slikken van weerskanten. Je moet durven zeggen waar het op aan komt. Je moet durven zeggen: dat vind ik verkeerd van u. Je mag botsen. Het is beter dat de school zijn twijfels uitspreekt tegenover ouders, dan pas kom je eruit. En dan a.u.b. liever voordat ze een dienst inschakelen. Het CLB vertrouw ik wel, in dit geval. Het vorige niet. Nog beter rechtstreeks met de school.”

PESTEN

Dit thema scoort hoog bij ouders uit de kansarmoede. De ervaring gepest te worden, en de ervaring uitgesloten te worden, liggen dicht bij elkaar. Deze ouders zijn overgevoelig voor het vermoeden dat hun kinderen gepest worden. Ze zouden er alles voor doen opdat dit niet zou gebeuren. Maar ze weten heel goed dat dit een lot is waarop hun kinderen meer kans maken. Er is dan ook een duidelijke verwachting naar de school toe: **wees waakzaam wat pesten betreft. Luister naar hun bezorgdheid.** Zij klagen vaak dat hun klacht niet gehoord wordt, dat het pesten ontkend wordt, of gebagatelliseerd. Begrip en open communicatie hier rond worden sterk gewaardeerd, blijkt uit volgende fragmenten:

“Elke week ga ik meermaals met de juf praten over wat mijn zoon allemaal vertelt over gepest te worden, ze luistert telkens en verzekert me dat ze het zal aanpakken en mijn zoon en de kinderen die het hem moeilijk maken met elkaar zal confronteren. Ik word dat moe, want het helpt niets.”

“Hoe komt het dat ik zo gauw het gevoel heb dat mijn zoon achteruit gestoken wordt? Klopt mijn gevoel wel?”

“Er was eens een verjaardagsfeestje dat erg leuk was, bij ons thuis werd hij niet gepest!! Het verliep allemaal zeer goed...”

Als het de kinderen niet zijn, komt het dan door de leerkrachten?? Oordelen die op zijn uiterlijk?”

“Mijn zoon werd gepest, de kindjes zeiden dat zijn mama “slecht” was. Mijn zoon was daar heel erg verdrietig om. Ik ben daarover gaan praten met de school. Ze toonden heel veel begrip.”

“Ons oudste kind gaat naar het bijzonder onderwijs. Het gaat heel goed met haar. Ze is ineens omgeslagen; ze kan en lezen en schrijven! Vroeger ging het slecht, ze werd veel gepest op school. Ze was zeer ongelukkig. Nu houden ze beter toezicht tijdens de speeltijden.”

“Mijn moederhart leeft mee met dat pesten, papa is ooit zelf gepest.”

“Ik geloof mijn kind, maar kan er ook inkomen dat het klopt wat de juf zegt: “hij pest ook”, maar ik denk dat mijn zoon dat pestgedrag overneemt omdat hij zich niet kan weren.”

LUIZEN

Een luizenplaag is voor een kansarm gezin een drama. Eerst en vooral is het vaak moeilijk en omslachtig de luizen doeltreffend te bestrijden. Anderzijds weten ouders dat precies de luizen van hun kinderen onterecht in verband gebracht worden met gebrek aan hygiëne en armoede. Dit ogenschijnlijk vervelend, maar klein probleem krijgt daardoor een groot gewicht. Ouders verwachten hiervoor meer aandacht en zorg vanuit de school.

“De school doet geen of weinig inspanningen aan dit probleem. Wij behandelen onze kinderen goed. Wij gebruiken de nat kam methode die we geleerd hebben van iemand van Kind&Gezin. Maar als hij dan toch eens niet luizenvrij is krijgen wij als ouders dik onder ons voeten.”

“Ik vind dat ze wekelijks op school ook moeten behandeld worden. Wij doen ons best thuis om de luizen te behandelen maar als ze 1 dag luizenvrij is en terug naar school gaat, zit ze de dag nadien weer vol van de luizen.”

*“Als leerkrachten “het” zeggen als er andere kinderen bij zijn, wordt het al vlug: “de luizenkop is daar weer”!!!
Het luizenprobleem is eigenlijk een pestprobleem.”*

Voorstel:

- In een klas of lokaaltje apart de controle en behandeling uitvoeren, niet in de rij. Dan kan je het kind een briefje geven zonder dat de anderen het zien.
- Ouders mogen uitgenodigd worden luizen te signaleren op school.

---

03 SCHOOLKOSTEN

Dit thema werd reeds door meerdere verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen uitgespit. Wij verwijzen graag naar een reeds bestaande ‘**schoolcode**’, die een tiental concrete afspraken voorstelt, die door de school kunnen onderschreven worden. Enkele plaatselijke verenigingen (Antwerpen, Geel), hebben deze schoolcode reeds verder geconcretiseerd in een lokaal overleg tussen scholen en verenigingen waar armen het woord nemen, CLB's enz.

Aangezien het thema schoolkosten duidelijk aanwezig was in verschillende getuigenissen, halen wij hier enkele fragmenten aan die het belang van **kosteloosheid en tegemoetkoming** van de school aan de materiële noden van kinderen in armoede illustreren.

Wij willen in het bijzonder pleiten voor de mogelijkheid om **af te wijken van een algemene regel**, wat betalingsmodaliteiten betreft, gezien de situaties van gezinnen grondig verschillen (Wanneer komt welk deel van het inkomen toe, beheert het gezinnen zelf het geld, of is daar een vorm van budgetbeheer? Welke persoon in het gezin is het best aan te spreken voor betalingen en op welk moment?). Misschien is een keuzemogelijkheid voor iedereen de meest werkbare manier?

“Ik had het soms moeilijk om veel geld of andere schoolkosten te betalen, de bedragen waren soms ineens zo groot. Voor mij zou het beter zijn, moest er meerdere keren op de maand een rekening kunnen betaald worden, bvb elke week.”

“Wij moeten elke week 2.50 euro meegeven om te koken op school. Als hij geen geld meegeeft mag hij niet meekoken en moet hij in de plaats straf schrijven. Wij vinden niet dat mijn kind moet boeten omdat wij dit soms niet kunnen betalen. Wij hadden aan school voorgesteld om maandelijks te mogen betalen. School gaat hier niet mee akkoord. Voor ons zou dat veel gemakkelijker zijn omdat wij in budgetbeheer zitten.”

“Bosklassen: 15 euro voor 2 dagen. We moesten onze dochter zelf brengen en dan ook zelf ophalen. Wij hebben geen vervoer, daardoor kon onze dochter niet mee. Waarom kunnen ze van school uit niet zorgen voor vervoer? Wij doen aan uitstap sparen dit is voor ons een meerkost van 2 euro/maand, ik vraag me dan af waar dat geld naartoe gaat? We moeten sowieso 15 euro betalen voor de bosklassen, zit dat dan niet bij het uitstap sparen? Wij weten van niets. Het schoolgeld van vorige maand voor onze dochter kostte ons 37 euro.”

“Wij vinden dat het geld die we moeten betalen voor het middagtoezicht niet kan. De leraren blijven sowieso op school. Waarom moeten wij daar dan voor betalen? Dat is 0.50 eurocent/ dag. Wij vinden dat teveel. Moest onze dochter haar school zo ver niet van huis zijn ik zou haar elke middag zelf gaan halen en ze zou haar boterhammekes thuis kunnen opeten. Uiteindelijk hebben wij geen andere keuze dan dat middagtoezicht dan maar te betalen.”

“Je komt op school en de leraren zitten koffie te drinken. Is er dan eigenlijk wel toezicht?”

“Mijn zoon van 6 jaar zit ook in het katholiek onderwijs (BLO) en dat is bijna helemaal gratis. Ik moet niets kopen, krijg alles van school. Op een oudercontact vertelde de leerkracht aan mij dat alles bekostigd wordt door school. Schrijfgerief, stiften, kleurpotloden, mappen enz... Iedereen in de klas heeft dan hetzelfde gerief. Ik heb een heel goed contact met de school, ik heb het gevoel dat er naar mij geluisterd wordt.”

“Mijn kinderen (oudste en jongste) kregen geen soep meer omdat ik een tijdje krap bij kas zat en de vorige schoolrekeningen niet had betaald. Ik vind dat mijn kinderen niet mogen gestraft worden omwille van mijn geldnood. Ik was het nochtans gaan zeggen op school dat ik krap zat. Maar ze hadden daar geen oor naar.”

“Als ik het eens een maand moeilijk heb om schoolkosten te betalen, heeft de school daar heel veel begrip voor. Ik betaal aan verminderd tarief.”

“Mijn dochter had het moeilijk in de middelbare school, de laatste jaren. Vooral met Engels had ze het moeilijk. We vroegen extra oefeningen. Dit kon blijkbaar niet. Ze verwezen naar bijlessen, die privé door leerkrachten konden gegeven worden. Deze lessen zouden me 800 à 900 Bef per uur kosten. Voor mensen met een vervangingsinkomen is dat totaal niet te betalen. Ik deed hier mijn woordje over in het oudercomité, maar het mocht maar heel even helpen : één keer mocht mijn dochter overblijven voor uitleg. Heeft inspraak wel zin? Houden ze wel rekening met ons?”

“Nieuwe boeken moeten door de ouders aangekocht worden. Ze leggen ons niet goed uit, waarom er absoluut van handboek moet veranderd worden. Beseffen ze hoeveel het ons kost?”

(zie de getuigenis onder drempels)

04 SCHOOLSE PRESTATIES

Zoals het thema pesten, draagt ook dit thema op een specifieke wijze de belangstelling van deze ouders weg. Enerzijds zijn ze heel bezorgd om de toekomst van hun kinderen, en beschouwen ze **diploma's en opleiding als een heel belangrijke toegangspoort**. Anderzijds zijn ze er zeer mee begaan dat dit voor hun kinderen echt een moeilijke opgave blijkt te zijn.

Het verlangen hun kinderen beter te kunnen helpen, motiveert sommige ouders tot het volgen van een cursus in basiseducatie.

In de gesprekken over mogelijks overzitten, verwijzing naar het buitengewoon onderwijs, studiekeuze, ... spelen vaak allerlei ervaringen uit het eigen verleden mee, waardoor zij extra betrokken op deze beslissingsmomenten reageren. Een moeder verwoordde het eens zo: “Ik wil niet dat mijn kind overal als dom bekeken wordt, zoals met mij gebeurd is. Mij hebben ze in het BLO gestoken, en zeg nu eens zelf: ben ik dan dom?”. Zelfs een uitspraak als “uw kind is te slim voor het buitengewoon onderwijs” kan kwetsend overkomen bij een ouder, die vroeger zelf in een school voor buitengewoon onderwijs zat, misschien meer om sociale redenen, dan om reden van mentale mogelijkheden.

Plaatsende instanties doen vaak op het moment dat er belangrijke beslissingen moeten genomen worden een inspanning om de eigen ouders bij het overleg te betrekken. Het maakt dan echt verschil uit of er op dat moment al een **goede manier van communiceren geïnstalleerd is**, waarbij zowel opvoeders, pleegouders, als eigen ouders een volwaardige plaats gevonden hebben. Soms betekent dit samen naar oudercontacten gaan, soms is het uitwerken van gescheiden communicatiekanalen belangrijk.

“We kwamen aan op school en het was al beslist dat onze zoon op internaat moest. Wij hadden niets meer te zeggen. Het was alsof je tegen een muur praatte. Dan pas word je agressief! En dan stuurde de bemiddelingscommissie ons naar de jeugdrechtbank. Schollen kunnen je als ouder ook verdacht maken.”

“Eind eerste studiejaar: jongste zoon, moeilijke beslissing overgaan of niet. School wou hem toch naar het 2de leerjaar laten gaan wegens lengte en breedte.”

Voor mama was die beslissing niet zo erg, papa houdt niet van overzitten. Moeder vond het van belang voor kind dat het op zijn eigen tempo kon verder doen. “Ik was ervan overtuigd dat het 2^e studiejaar als een flop zou uitdraaien... Uiteindelijk legde ik me neer bij de beslissing van school.”

“Rond januari: mijn jongste zat toen in het 2de leerjaar, vertelt de juf alarmerende dingen over niet meekunnen (waar ik als mama voor gevreesd had), verwees ons naar het CLB.”

*Ik heb de dingen besproken met het CLB over verloop van 1ste studiejaar enz...
Uitkomst: zoon moet logo volgen, en zal 2de sowieso moeten overdoen.
Ben naar de directeur gestapt om van mijn oren te gaan maken.
Met welk recht beoordelen ze een kind op uiterlijk en niet op "verstand"?
Met welk recht beslist de school alleen over blijven zitten of niet?"*

*"Het is altijd goed een eerlijke relatie te hebben met het CLB.
Ze maken u meer wijs dan op school zelf. Het is een steun op momenten van conflict."*

"Fouten: Ze moesten hem zeker laten zitten hebben in het 1^e leerjaar, het pestgedrag zou gebleven zijn, maar niet erger dan nu. Nu heeft hij nog het falen in schoolprestaties erbij..."

*"Nooit meer zou ik de pleegouders erbij betrekken, als ik wil praten over de school, de schoolkeuze van mijn zoon zou ik het liefst een afspraak maken met het CLB, zonder het pleeggezin.
Ik krijg ook het CLB verslag. Ik ben zeer tevreden over het CLB."*

*"Wat wij wel jammer vinden is dat onze zoon niet de kans gehad heeft om het te proberen in het gewone onderwijs. Iedereen hoopt voor zijn kind dat ze in het gewone onderwijs kunnen zitten.
Maar bij ons zitten drie van onze kinderen in het BLO. Dat doet pijn als ouder!"*

---

05 HOE KIJKEN LEERKRACHTEN NAAR ONZE KINDEREN?

De vraag wordt uitdrukkelijk gesteld. Er is het vermoeden of de pijnlijke ervaring dat **kinderen niet gezien worden in hun eigenheid maar beoordeeld worden op hun uiterlijk** (gestalte en kleding). Er is ook de vaststelling dat in onderwijs heel vaak op de tekorten van kinderen gewezen wordt en een positieve aanmoedigende aanpak soms helemaal ontbreekt. De zwakke scores worden duidelijker in beeld gebracht dan de sterke. **In de wijze waarop de school het kind benadert lezen ouders ook hoe de school henzelf bekijkt.** Bemoedigend zijn enkele meer positieve getuigenissen.

*"Ik heb het gevoel dat de juf mijn kind niet ziet, ze begrijpt het nooit, gooit het terug op mijn kind.
Daarom heb ik het gevoel dat het zinloos is om met de juf te praten.
Ik heb het gevoel dat de juf mijn zoon niet graag ziet. Ze zegt allemaal negatieve dingen.
Zijn uiterlijk speelt volgens mij een grote rol. Tengere baasjes die opgetut worden, worden meer gezien, dan een kind dat alle dagen gewassen wordt, maar niet uit een doosje komt!"*

*"Ik heb me voorgenomen om het nieuwe schooljaar dat komt extra te letten op mijn zoon zijn kledij.
Ik ben er bijna van overtuigd dat de juffen, de meester en de directeur hem beter zullen accepteren.
Dat ze dan meer geloof zouden hechten aan de verhalen die mijn zoon en ik vertellen."*

"Ik ben ervan overtuigd dat uiterlijk een rol speelt bij sommige leerkrachten."

Mijn zoon is zoals ik, we stinken niet, maar we zijn nonchalant, en hebben aan waar we ons goed in voelen.”

“Op zeeklas wil mijn zoon een lang T-shirt aandoen om te slapen, zoals hij dat thuis ook gewoon is. Eigenlijk raad ik het hem af om dat mee te nemen om te slapen, maar hij wil het zelf heel graag. Bij zijn terugkeer van de zeeklas bleek dat mijn zoon ermee uitgelachen was, en vooral geen steun kreeg bij de juf.

*Nochtans heeft het belang voor mijn zoon: hij ging mij missen, en wou iets aan dat hem aan mij deed denken...Had ik dit op voorhand moeten uitleggen aan de juf?
Mijn zoon is niet weerbaar, nog niet.”*

*“Wat ik wil zeggen: Een juf moet ieder kind gelijk behandelen. Niet beoordelen op uiterlijk. Ze vergeten hoe oud mijn zoon is, omdat hij zo groot is. Ze benaderen hem zoals een ouder kind. Nochtans is hij nog maar zeven. Waarom moet hij alles zelf oplossen?
Nochtans is het zo dat ik leren zeer belangrijk vind voor de toekomst van mijn kind!”*

*“Rode stylo is troef!! Rode stylo komt over als machtsvertoon.
“Waarom gebruiken ze geen groene, of zwarte stylo ipv al dat rood!”
Je kan geen onderscheid meer maken; alles is rood!”*

*“De kleur van de juf is rood: 't is allemaal niet goed!!
De juf leest het rapport voor in de klas, dat duwt kinderen die het minder goed doen in de klas in de put. Ik heb er nog meer last van dan mijn zoon.”*

*“Mijn jongste zoon krijgt steeds negatieve kritiek.
De juf zegt “Uw zoon gaat nog slechter worden dan uw zoon van 6 jaar””*

“Mijn zoon van 6 jaar heeft ADHD. Heeft toen ook bij diezelfde juf gezeten en toen kon ze met hem zeer goed om.”

“De school heeft geen problemen met mijn zoon ondanks zijn ADHD.”

“Een juf deed het beter: “Het was wat minder deze keer. Herpak je maar, want vorig jaar deed je het heel goed!””

“Mijn zoon wordt extra goed gevolgd en krijgt logo en mag af en toe met andere ADHD kinderen leuke dingen doen.”